

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Rusų politika ir mūsų nesusipratimas.

Per ilgą metų eilę mes pripratome lenkt spranda prieš rusų valdžią, pripratome be rimto prietaravimo pildyt visokius valdžios norus: pripratome mokėt rusams reikalingą ir nereikalingą duoklę, — žodžiu sakant, pripratome nešt rusų užmaitą jungą.

Mes rusų valdžiai prielankūs: patis alkani būdami, mokame jai didelius mokesčius; patis be pailsio dirbdami, duodam rusų kariūnėlei savo sveikiausius ir tvirčiausius vaikus! O ką už tai nuo valdžios gauname? Naują kilpą ant kaklo.

Važiuoji gelžkelio nuo Košedarių ant Liepojaus. Privaziūnė Jonavą. Per Viliją daromas naujas gelžkeliui tiltas. Koki čion darbininkai dirba? Iš Rusijos. Vyrų barzdoti, raudnuose ir mėlynuose marškinuose, ruskai kalba. Ne tik jie patis čion atražiavo uždarbiant, bet atsivežė su savim ir savo arklius, vežimėlius. Arti Kedainių daromi du nauji tiltai — per Mele ir Nėvėžį. Ir čion darbininkai iš Rusijos. Kedaininės maitai statant naujus diktus namus. Ką čion stato? klausė. U-gi cerkvinė mokykla. Nė žiūrėt nereikia, kad suprastum, kas čion dirba, nes iš tolo girdi rusų kalbą, padailintą įvairiais sakiniiais, kurie vis sukasi apie žodį = „мать“.

Lietuvis darbininkas be darbo sėdi, alkanas; prispirtas vargu važiuoja į svetimą šalį uždarbiant. O i Lietuvą valdžia siunčia savo darbininką-rusą. Geras tai valdžies talyginimas už mūsų prielankumą valdžiai.

Perkratinėkim valdžios rūpestingumą apie mus.

Parduoda Kauno rėdyboj' dvarponis savo įskolintą dvarą. Kas jį perka? Katalikui žemės pirkt valdžia neleidžia, todėl perka jį ar tiesiai rusas, ar pati valdžia — žemės bankas. Jei rusas nuperka, tai dvaro rėdą paveda savo tautiečiams rusams, pakviestiems iš Rusijos. Darbininkas-lietuvis randa tame dvare tik kuo-sunkiausi ir kuo-blogiausiai apmokamą ordinarčiko darbą. Jei žemės bankas nuperka — jis dalina žemę į sklypus ir kviečia ant tų sklypų naujokus (kolionistus) iš Rusijos, kuriems ir parduoda, darydams jiems įvairius palengvinimus.

Valdžia neklausia mūs, ko mės norėtume; nežiūri, ar tūlas jos darbas mums patinka, ar ne — ji Lietuvoj' varo savo politiką rasifikacijos, priespaudos: ji trukdo lietuviams apsišvietimą, ekonomišką pakilimą (antai, gelžkelis veža javus pigiau iš Rusijos į Lietuvą, kad būtų numušta prekė Lietuvos javų*); o lietuviai vis kėnčia vis neša Rusijos užmautą jungą, okio neišreiškia prieštaravimo prieš tą politiką, žudančią visą Lietuvą. Advėrniai, stengiasi pasirodyt vis tikriausiais valdiniais.

Prasidėjus karei su japonais, pritrūko Rusijai pinigų. Kaip prie kitų savo valdomųjų taip ir prie lietuvių, kreipėsi valdžia, prašydama aukų. Ir tuoj lietuviai pasiskubino rinkt tas aukas: rinko kunigai, dvarponiai, staršinos (vaitai). Vieni lietuviai rinko, o kiti aukavo karei; nė viens Lietuvos valsčius neatsisakė aukauti Kiekviens (? Red.) aukavo, kiek galėjo. O ar reikėjo aukaut? Ar ne dailiau būtų išėję, jei nė viens lietuvis nebūtų aukavęs karei? Tasyk būtų valdžia supratęs, kad ta politika priespaudos ir persekiojimo sukelia širdise prispaustųjų vien rimtą prieštaravimą, o ne baime. Bet ką daryt, kad mės da politiškai nesame subrendę vis da tikimės apturėt nuo caro kokią ten malonę, prisimeilindami. O nesuprantam, kad politikoj, tik ką iškovojai tas tavo, jei tik tu sprandą nulenki, tuoj tav užmaus jungą. Politika ne pažįsta meilės; ji tik ant kumščio atidą atkreipia.

Mės ne mokam apgint savo tiesų, todėl pasimokinkim, kaip gina savo tiesas kiti, dagi patis rusai, nuo valdžios užpuldinėjimo.

*) apie tai reikėtų suteikti platesnes žinias! Red.

Savva Morozov, turtingiausias Rusijos pabirkantas ir abelnai, ar tik nepirmutinis Rusijoje didžpinigis (išskyrus patį carą), prasiėdęs karei su Japonija, kada visa Rusija rinko aukas karei, nė skatiko neaukavo. Birželij šių metų caro dėdė Sergijus, dabartinis Maskvos general-gubernatorius, šaukia pas save tą Morozovą, klausia, kodėl jis kare neaukautų, budams taip turtingas.

„Aš ne galiu aukaut, nes dėlei karės man jau ir taip daug nutrūko: dar mažiau reikalaujami mano pabrūkų išdarbiai, žymiai sumažėjo pelnas. O juk pas mane 3000 darbininkų; daug lušių, senukų, kurių gyvenimą aš privalau aprūpinti; man trūksta ištekliaus aukaut karės reikalams.“

„Tai jūs neaukausit?“ vėl klausia general-gubernatorius.

„Ne!“

„Tasyk tuoj važiuokit į Viatkos guberniją ant ištrėmimo“. Ir davęs Morozovui tik 3 dienas susirengti į kelionę, sutvarkyti savo ukę. Sugrižo Morozov namon ir tuoj sustabdė visas pabirkas, užmokėdams darbininkams viršaus už 2 savaitės darbo. Visa ta darbininkų armija pasijuto be darbo. Tūls pataręs darbininkams kreiptis prie paties general-gubernatoriaus, per kurį sustojo pabirkai ir kuris per tai privalęs maitinti darbininkus.

Ne ilgai trukus, darbininkų būriai keliavo į Maskvą prie general-gubernatoriaus reikalaut duonos. Maskvoj prie jų prisiėdėjo dar būriai vietinių darbininkų ir tūkstančiai darbininkų traukė per Maskvą prie general-gubernatoriaus. Tūli iš jų rėkė: „Šalin carą ir jo rėdą!“ Kiti — maža dalelė — „te gyvuoja Mikalojus II!“ Sumišo Maskvos policija, nežinodama, ką daryti su tais maištininkais ir klausė rodos Petrapilij; o iš ten, atėjo paliepimas apsieiti su jais kuo-švelniausiai. Apart to Maskvos general-gubernatorius, išgirdęs, kad Morozov sustabdė pabirkas, kad per tai čion pakilo tas maištas, kad Morozovo darbininkai atėjo į Maskvą reikalaudami nuo general-gubernatoriaus duonos; išgirdęs tą viską ir bijodamas didelio maišto, ant tų pėdų general-gubernatorius davė telegramą Morozovui, nuėmė nuo jo tą bausmę, teisindamos, kad ta bausmė tapusi paskirta per nesusipratimą. Ir tokiu būdu Morozov išėjo pergaletoju.

Iš mūsų politiško nesubrendimo naudojasi įvairūs valdininkai — mūsų dielės. Kad valdininkai apart kyšio nuo lietuvio gauto, neapkenčia viso lietuviško, tai ne dyvai: ant to jį ir

paskyrė caras; bet ne mažai yra Lietuvoj ivairių istvirkėlių, kurios Lietuva dengia ir valgydina, kurie visgi mėgsta spardyt viską lietuvišką. Gan tankiai juos galima rast dvarponių tarpe. Papasakosiu apie vieną atsitikimą, girdėtą nuo kelių ypatų. Pirm 2-3 metų Eirogaloj gyvenęs daktaras lietuvis A., pakviestas pas tūlą dvarponę ligonę, užkalbino ją lietuviškai.

„Ja nie umiem po litewsku*)“ — tarė ligonė.

„O aš nemoku lenkiškai“ — atsakė daktaras: „kaip dabar bus, gal kalbėsime ruskai, ar vokiškai?“ Bet ligonė nenorėjo kitaip kalbėt, kaip tik lenkiškai. Tuo tarpu i kambari ligonės įeina ligonės vyras, ir ligonė jam sako: „doktor koniecze chee, zebym ja po litewsku z nim mowila.**“)“ Daktaras paaiškino dvarponiai, kad jis lenkiškai ne mokas ir lenkiškai su ligone susikalbėt negališ. Bet supykęs dvarponis paaiškinimo neklausė ir pasakęs, kad toks daktaras jam esąs nereikalingas, ligonei liepė parvežti kitą daktarą — rusą (selską).

Dvarponiai, kurie man apie tai pasakojo, piktinosi, kad daktaras lenkiškai nekalbėjęs: jie netikėjo, kad daktaras lenkiškai nemokėtų. Moka sako, tik tyčia nekalba. Mano jie maž daug teip: „matot, koki daktarai lietuviai, jiems ne ligonis, o litvomanija galvoj!“ Ypač piktinosi iš to Kauno maršalkos brolis Milleris (rusas). Jis kiekvienam savo pažistamam sakė apie tą daktaro litvomaniją, pridurdamas, ant kiek ta litvomanija esanti pavojinga lenkų ir rusų gaivalams Lietuvoj.

Žinoma, nė Milleris, nė jo panašūs bičiuliai nieko negali mums užkenkti — per silpnos jų spėkos, kad sutrukdyt Lietuvos atgijimą. Jie gali pagriežt dantimis, žiūrint, kaip „litvomanija“ auga, gali pažaumyt apie tą „litvomaniją“, da gali atskiram lietuviui užkenkt. . . . O, abelnai, Lietuvai nēr ko jų bijotis. Bet tos jų kalbos da kartą rodo, kad Lietuvos dvarponiai da ikišiol neišsivalė dilgėlių iš savo tarpo.

*) Aš nemoku lietuviškai. Red.

**) daktaras būtinai nor, kad aš su juo kalbėčiau lietuviškai. Red.

Kodėl skursta sodietis?

IV.

Neišsitikėjimas ir tikėjimas.

Lietuvos sodietis jau senei taip skursta; kada jo tėvui tapo nuimti bandžiavos pančiai, sodietis manė, kad jau jis dabar yra liuosas; bet pasirodė, kad vieton senųjų atsirado kitoi pančiai, tiesa, mažuma lengvesni, bet visgi pančiai. Šitai yra ta priežastis, dėlai kurios jis kitiems neišsitiki, ne atviras, nekalbus, dievobaimingas ir atsidavęs dvasiškijai. Jis neranda šiame gyvenime teisybės ir pagalbos, todėl tiki, kad ji turi būt busimajame gyvenime, tik žmogui mirus. Nors jis ir atkartoja priežodį, kad „kunigais pekla išgrįsta ir dengta“, nežitūrint ant to jis jiems tiki ir jų klauso: „nežiūrėk, sako, ką kunigs daro, tik klausyk ką jis mokina“. Ir tas mokslas jiems patinka: „palaiminti, sako, dvasios pavargėliai,*“) nesa jiems paskirta yra dangaus karalystė“, arba: „lengviau yra nugarkupriui (verbliūdui) perlikti pro adatos ausį, ne kaip turtininkui įeiti į dangaus karalystę“, taigi pavargėliui lengviau yra tą įeiti. Darbas ir malda — lietuvių dalis: darbas, kaip gyvatės šaltinis, o malda kaip pramoga ir palinksminimas. Sodietė, apkaltinta už Kražių dalyką, užklausta teismabutyj, kuo ji užsiima, neilgai laukus atsakė: „dirbu ir meldžinosi“. Jai nereikėjo ilgai galvoti, ką atsakyti, nes atsakymas jau buvo galvoj prirengtas. Tūla moteriškė, nėkuomet neperžengusi sienų kokių dviejų parapijų, tikinti, kad po žeme ir vandenimis esąs naujas pasaulis, kad jūra taip yra gili, kaip aukštas dangus, kad esą žmonės su šunų galvomis ir tt., tokia moteriškė, užėjus kalbai apie bažnytinis dalykus, pasirodo taip žinanti šventąjį raštą, tarytum ji būtų pabaigus, da su pagyrimu, mokslą dvasiškosios seminarijos. Matyt, susipažinimas su evangelijos teisybėmis, jai yra taip jau svarbus, kaip ir darbas.

Lietuvis apskritai netiki nepažįstamam žmogui, o prieš tokį žmogų, kuris nešioja kokį nors valdžios ženklą, jo netikėjimas persimaino į persitikrinimą, kad nuo jo tik pikto, o ne gero, tikėtis reikia.

*“) „dvasios pavargėliai“ tai, tiesiog sakant, paikieji. Red.

Kuomet Tauragės majoratas, norėdamas išpirkti nuo sodiečių servitutų, vieton jų pasiūlė po kelias dešimtines žemės, tai sodiečiai atsisakė nuo servitutų, bet žemės neėmė, bijodami, kad per tai nepatektų į baudžiosvos pančius. Žemę už menką užmokestį atidavė ateiviui iš Prūsų.

Pernai (1901 m.) Kauno gubernijos valsčiams buvo valdžios užmanta išnaikyti, grūdų magazynus o vieton jų laikyti pasidėjus pinigų viešpatystės banke, bet valsčiai, išskyrus mažą jų dalį, nusprendė pasilikti prie senosios tvarkos, nors ir gerai suprato blogas tos tvarkos puses, nes grūdai visuomet nežinia kur dingsta ir gadinasi, reikia juos tankiai apkeisti, pripildyti aruodus, o pinigams palūkanos augtų. —

Sodiečiai Ozitėnų sodžiaus buvo besirengią išsikelti į viensėdžius; bet štai atėjo nuo tarpininko popiera, kurią perskaitęs valsčiaus raštininkas išaiškino žmonėms, kad tiems, ką nori išsikelti į viensėdžius viešpatystės išdas („kazna“) skolina pinigų be palūkanų ant 10 metų. Sodiečiai pradėjo svyruoti: „kokia tai būtų priežastis, manė sau, kad valdžia skolina mums pinigų ant 10 metų ir da be palūkanų, ar nėra čia ko nors pikto?“ Ir paliovė kalbėti apie persikėlimą.

Kuomet valdžia renka žinias apie skaitlių stambių ir smulkių gyvulių, tai sodiečiai rūpinasi visuomet dalį gyvulių užslėpti; jei nebijotų bausmės arba užgrėbimo tai pasakytų, kad nė vieno gyvulio nėra pas juos.

Iki kokio laipsnio pakilęs yra neišsitikėjimas valdžiai, parodo šis atsitikimas. Pernai (1901) atvažiavo į Krakių valsčiaus valdybą tarpininkas, inspektorius liaudies mokyklų ir daktaras ir užmanė, kad valsčiaus sueiga prašytų įkurti naują mokyklą. Inspektorius pasakojo, kad direkcija pastatydysianti ir užlaikysianti mokyklą savais pinigais ir nieko nereikėsia duot sodiečiams. Jeigu direkcija nieko nesiklausus būtų ėmus statyti mokyklą, tai sodiečiai ne tik nebutų priešinęsi, bet da būtų džiaugęsi: prie dviejų valsčiaus mokyklų būtų prisidėjus trečioji, vaikams būtų daugiau vietos buvę, ir užlaikymas mokyklų nebūtų pasididinęs; į mokyklą leidžia tik artimesnieji sodžiai, ir tai vaikų tę prisirenka pilna mokykla, tolimesnieji sodžiai mokina vaikus maskoliškai skaityti ir rašyti namie, atsiradus trečiajai mokyklai, namų mokslui liks tik lie-tuviškas lementorius, kurį teikia savo vaikams dagi vargingiausias

tėvas. Taigi trečia ir ketvirta mokykla yra labai geistina naujiena. Bet kadangi atvažiuavę valdininkai sutarė kreiptis prieš valščiaus, tai sodiečiams tuoj pasirodo, kad tame dalyke turi būti kokis nors užslėptas tikslas, gudrybė, apgaulystė ir su nepaprasta vienybe visi atsisakė nuo to užmanymo. „Nenorim, nenorim mokyklos! — šaukė kiek įgalėdami: dabar jie nieko nereikalauja, bet tegul tik mes syki pasirašytume, tai tuo reikėtų mokėti mokytojiui algą tiek, kiek lieptų, reikėtų mokėti už namą, pirkt kurą... Viršininkai išvažiavo nieko nelaimėję. Bet nebuvo paveizdo, kad jie atsisakytų nuo to, ką pats yra užmanę. Staršina sustatė protokolą savo sodžiaus vardu, ir dabar tame sodžiuje yra statoma mokykla...“

I visus valdžios užmanymus ir darbus sodietis žiūri su neišsitikėjimu ir nuo jų kratosi. Dėlko gi jie nenori mūs klausyti? — stebisi valdininkai. Dėlto, kad jų širdij yra pasislėpęs jau nuo senei prirengtas atsakymas: „mes to nenorime dėlto, kad to norite jūs“.

Naguose nevidonų.

II.

Už lipinimą.

Vos tik vyturinkams pradėjus čiurškėti, Šteimų kaime su-pyškėjo tvoros. sugirgždėjo duris, subildėjo žemė, sučerškėjo ginklai, sučeveravo maskoliška kalba. Iš visos Pamazgynės subėgo žemskiai, žandarai, palicijantai, šmekeriai, iš viso apie trisdešimts žmonių pas Endrių Keturą jieškoti lietuviškų knygų ir laikraščių ir suimti jų: mat viens žemskis matęs Endrių be lipinant lietuviškus atsisaukimus. Žemsargis davė žinią palicijai, kuri ir atbėgo areštuoti vaikina. Sugrobė visas knygas ir popieras, paėmė patį Endrių ir išvažiavo. Keturiene šurpuliai perėmė, ant galo ji apalpo ir nežinojo kas su ja dėjos: tik kada atsibudo, tai pamatė kad viskas išversta, išmėtyta, o brangiausio sūnelio — maitintojo nėra. Bobos ėmė pasakoti, kad jos sūnelis žvangęs geležinuose pančiuose kalėjime. Tai girdėdama vargšė vėl apalpo.

Tą dieną buvo Petrinių atlaidai. Žmonių ėjo ir važiavo į Pamazgynę didelės daugybės. Visais keliais bėgiojo iš piktumo

paraudonavus policija, skuto gramdė ir tašė persėnusiųs gluosnius, prie kurių buvo prilipinti lietuviški atsišaukimai: šoblys tik švytavo, kaip gyvatės žibėdamos atakaitoj. Žmonės tik ir šnekėjo apie popieras, „buntą“, lipintoją, kuris tapo sulimtas, ir daugiausia nieko: ta dieną nebuvo girdėti šnekant.

— Oi tu, Dieve, Dieve! kur aš dabar padėsiu savo galvėlę senatvėje: netekus savo duonpelnėlio, — aimanavo Keturienė: išplėšė kaip sunes man vaikelį, nė atsisveikinti nebuvo kada. Ir vėl ėmė randoti.

— Tai kam lipina popieras, gerai jiems už tai, — šnekėjo bobos.

— Ar jis tau prie kaktos lipino — verkė Keturienė: kas čia blogo, kai man mislijant, ką vaikelis prie tų sengluosnių ten kokią popierą prilipino; ana kitų visos gričių sienos popieromis išlipintos, o nė nieks nieko sako, nė daro.

Ir vėl vargšė Keturienė aimanavo ir verkė.

Endrius kalėjime. Aukštai mažas langelis, geležiniais virbalais tvirtai užrazgintas, vos truputėlį šviesos praleidžia; mūrai stori, drėgni, mažas stačias pečiukas, duris ažuolinės apgeležuotos, ties viduriu durų mažas langytis, su lenta užstumiamas, per kurį kartais tēmija sargas, ką „areštantas“ daro. Gulėt ir sėdėt padaryti „nagai“ iš nelygių gumbuotų lentų, po „nagais“ drėgna žemė, apkreikta šašlavomis, matyt, niekad nešluojama — nors asla ir „nagai“ kasdien mazgojami.

Štai subarškėjo raktai, sugirgždėjo spyna, sužvangėjo štanga, sustenėjo zovieskai, atsidarė duris, ir tarp durų stovėdamos sargas prašneko:

— Žmogeli, ką tu sau misliji?! pats vidurys sumos, o tu nė nepoteriauji; ar nekatalikas?

— Aš katalikas! — atsakė kalinys: bet kam ir už ką man poteriauti?

— Kam poteriauti? o kad Dievas padėtų laimingai išeiti iš tos lindynės!...

— Aš bėgti suvisai nemisliju...

— Kam bėgti: kad Dievs duos ir teip išeisi.

— Bene mane Dievas laiko? Dėl Dievo aš galėčiau eiti kur aš noriu. Dėl išėjimo tai aš turėčiau Tamstos melsti, kad išleistum.

— Oi žmogeli, bene aš iš savo valios laikau, kad man paliępta, tai aš ir laikau, šėip nelaikyčiau, kad ne tarnysta ir duonos kasnis.

— Ar Dievo tau paliępta?

— Ne, žandarų, palicijos, valdžios; tai jie tave uždarė ir laiko, o ne aš.

— Tai-gi mat, žandarai, palicija ir valdžia laiko, o tu liepi Dievo prašyti, kad paleistų lyg Dievas už tai ką kaltas?!

— Poteriauk, poteriauk, žmogeli, be Dievo nė plaukas nuo galvos nenukristų, be jo mes nė pasijudinti negalėtume, poteriauk, dabar „apiera“ bažnyčioj daroma, — ir taip bambėdamas uždarė duris, užrakino, uždėjo štangą ir eidamas tolyn kalbėjo savo „Tėve mūsų...“ Endrius šimtais minčių apspiestas nuliūdęs žiūrėjo į sklyputį melyno dangaus, o jo lūpos šnabzdėjo: „Viešpatie! dėlko tu leidi savo sutvėrimui nekaltai kankytis tavo sutvėrimą?“

Trečias mėnuo baigiasi, kaip Endrius kalėjime sėdi. Motina beverkdama net akis išverkė. Žandarų viršininkas pasakė, kad kol pareis nusprendimas gal išeiti veik metai, ir be užstatymo pinigais ar turtu įkaito negali paleisti. Labiansiai motinai širdį spandė, kad pinigų neturėjo, o toki žmogų sunku buvo rasti, kuris galėtų turtą užstatyti, nes nelengva patikėti ant 200 rublių, kurių reikalavo už paleidimą žandarų viršininkas. Tik po ilgo bėgiojimo ir maldymo atsirado du ūkininku, kuriuodu apsiėmė užstatyti įkaitą už Endrių, bet bijodami kad Endrius neišbėgtų pareikalavo, kad Keturienė visą savo lobį atneštų ir padėtų į ūkininkų klėtis. Vargšės nedaug buvo lobių, vos dvėji patalai, šeši priegalviai, šioki-toki skarmalai, keletas pasenusių padargų: viską sunesė vargšė pas ūkininkus, jiems rankas ir kojas bučiavo, dama už jų mylistas, o pati susirietas ant lentų apdraikytų šiandais vargo per naktis, bet džiaugėsi, kad savo vaikeli iš meškino nagų ištraukė. Parėjo Endrelis visas išbales, pasibaigęs sunkiai šniokštuodamas; apsikabino motiną ir net apsiašarojęs bučiavo jos raukšlėtą veidą po daugelį atvejų.

— Dabar bent ramiai galėsiu numirti sulaukusi savo brangiausio sūnelo, prie kurio atsilsės mano galva ir širdis.

Abudu vargo, dirbo, vakarais užkandę sausos duonos kąsnelį atsiguldavo ant kietų lentų, apdraikintų šiaudais.

Atėjo ruduo, su rudeniu ir šalčiai. Keturiene neturėjo nė duonos, nė drabužio, nė guolio; eiti pas ūkininkus prašyti nedryso, nes bijojo, kad jie neatsisakytų nuo įkaito. Vargas, kančios ir ašaros liko vargšams, ant galo Keturiene susirgo ir kasdien ėjo blogyn. Endrius matydamas blogą motinos padėjimą, jai paprašius, parvedė kunigą, kad „prirengtų į amžiną kelionę.“ Atėjus kunigui raudėjo vargšė:

— Ar jau mane Dievas apleido?! už ką man tos kančios? Kodėl mane kankina? Gelbėkit kas į Dievą įtikit! Aš tris dienas kaip nieko nevalgius, gelia mano sąnarius ant lentų gulint, man šalta! — Kunigas tai girdėdamas kaip galėdamas ramino ir laimino vargšę, liepė kentėti, daug poteriauti, kad išprašytų „kantrybės nuo pono Dievo.“ Dievas mat geras ir susimilstąs ant žmonių, kurie moka jo prašyti; o savo vargus ir kančias „apieravoti“ ponui Dievui ant garbės, o jis jei ne ant šio svieto, tai ant ano — amžino atiduosiąs šimteriopai. Keturiene truputį nusiramino, klausydama išganių kunigėlio pamokinių, išeidamas kunigėlis paliko švęsto vandens ir liepė, kaip užėjus nekantrybei, ar kokiai „pagundai“ su tuo vandeniu patepti kakta, lūpas ir nosies galą, nes šėtonas kaip liūtas bėgiojās apie žmogų trokšdamas jo dūšios. Nieks negelbėjo vargšei motinai, nelaimingoji kaskart blogyn ėjo ir ant galo pradėjo klejoti. Endrius matydamas, kad blogai, parvedė daktarą. Daktaras tai pamatęs tik pečius sutraukė, rankoms mostelėjo ir užriko:

— Pats žudotis ir da pagelbos einate jį ieškoti! Čia visą aptieką ant jos gali sukrauti, nieko negelbės; paklokit minkštai, užklokit šiltai, kad norit jos sveikatos sulaukti.

— Neturim, ponuli, ji penkta diena kaip nieko nevalgius, sausos duonos nepraryja, o ką geriaus nupirkti nė pinigų neturime.

Tai ką aš kaltas, kad jūs neturit. O kas man užmokės?

— Ponuli! — ir puolė į kojas Endrius, bet daktars pasipurtęs išbėgo. Apsiverkė Endrius karčiomis ašaromis, o senukė motina tik dažė pirštus į švęstą vandenį ir tepė sau lūpas, kakta ir nosies galą.

Štai subarškėjo ratai ties langu, išsivertė iš vežimo trys raudonsiuliai ir įpuolė į kambarį liepė eiti sėsti Endriui į vežimą. Endrius da norėjo geriaus apsirengti ir su motina atsiveikinti, bet žandarai užriko skubinti, įsodino į vežimą, du iš

šalių skvernus prisėdo, trečias priešais atsisėdo ir išbildėjo. Nuvežė vargšą Endrių į kalėjimą, ten perskaitė nusprendimą apie išvijimą ant trijų metų į Rusiją ir neužilgo išvarė jį „etapu“.

Kaip su geležinėms replėmėms suspaudė skausmai skaudamą Keturienės širdį, ir tolei ji verkė, tol trankėsi, kol ne apalpo. Ukininkai likę liuosi nuo įkaito atidavė patalinę, vargšei ligonei minkštai paklojo, šiltai ją užklojo, bet vargšė to viso jau nejautė ir po kelių dienų nukeliavo į šaltus kapus. Endrius tik po trijų mėnesių išgirdo apie motinos mirtį ir dideliai nuliūdo. Kaip pasibaigs ištėrimo laikas, kaip sugrįš namon, motinos kapas bus jau žolėmis užžėlęs.

L-s.

Paveikslėliai

Tamsumoje.

Liūdna, skurdu ir grandu per daugelį metų gyventi ir būti po tamsiu apsiniaukusiu dangum, po tamsiais debesimis. Tie debesys užstoja šviesą, neleidžia prie vargšų žemės gyventojų nė vieno gaivinančio saulės spindulėlio. Žmonės neva kvėpuoja oru, bet tas oras tvankus, nesveikas, negaivina nė kuno nė dvasios.

Aplinkui slimpinėja, landžioja tamsybės dvasios, visoki kunėdros ir baisuoliai, laukdami tik progos, kad tą nelaimingąjį žmogų pagriebti, sudraskyti, praryti.

Žybtelia kur-nekur prošvaistėlė, nudžiugina vargšų minias ir vėl nustelbta tamsybės galybių išnyksta. Žmonės vaikščioja, kaip šešėliai, vargo ir baimės apimti. Vargsta, kenčia, dejuoja ir aimantuoja, kol mirtis iš gyvenimo pančių ne išriša.

Tulas vargšas, pažinęs kaip savo, taip ir savo brolių sunkų padėjimą, pakelia rankas augštin ir sušunka stipriu balsu: Žmonės, pavergtieji ir prispaustieji, nuogiejai ir alkanieji, blaškykim, blaškykim tuos tamsius ūkus tamsius debes, ką kenkia mūsų gerovei, mūsų gyvenimui, ir per tiek daug amžių užstoja mums saulės šviesybę, blaškykim! Jei ne, tai per amžius teip vargsime, ir mūsų vaikai vargs! Ar mes prie savo vaikų meilės neturim?! Jei snausime tai teip ir liksime, kaip lavonai tamsybėje, kaip šešėliai, be gyvybės! Aš žinau, kaip tuos debes išblaškyti, aš duosiu jums patarmes, jei tik jūs manęs klausysit! Žmonės ar girdit?! Jūs tylit... aš prapuolu!... Nežudykit manęs...

— Ką tas beprotis čia tauzija? — kalbėjo šešėliai žmogysčių.

Ir pasirodė iš debesų baisios siaubunų galvos, ir visą po kašni pasidalino drąsuolio sudžiūvusį kūną...

Vėl viskas nutilo; tyku, liūdna. Ir amžinai viešpatauja tamsybė ir vergija....

Liėpiuks.

Sulūžusi lazda.

Aną met Vilniaus jeneral-gubernatorius paliepė nugriaut Lietuvoj mūro kryžius, be tam tikro leidimo pastatytus.

Viename miestelyj prie kryžkelio stovėjo gražus paminklinis kryžius, dailiai aptvertas, puikiais medeliais ir žolynais apsodintas.

Uriadnikas, gavęs valdžios paliepimą, pasiėmęs sotniką ir kelis maskolbernius, ėjo tą brangų žmonių paminklą ardyt.

Pajuto miestelėnai, ėmė bėgt savo šventenybės gelbėt. Bobos pykdamos, verkdamos puolė prie uriadniko, norėjo pavar- ryt jį iš tos vietos. Bet stiprus caro tarnas, išsilaužęs iš tvoros baslį nuvairė jas šalin, o jo pagelbininkai nuvertė kryžių.

Verkė moteris, rankas laužė, bet kryžiaus, brangaus atmi- nimo, nebeliko.

Vienas senelis, eidamas vakare pro šalį, išgirdęs, kas čia sunkiai atsiduso; bet radęs baslį, kuriuo uriadnikas žmones mušo ir stumdė, išmeigė kryžiaus vietoj ir tarė: „štai bus paminklas mūsų valdžios darbų! Dabokim tą sulūžusią lazda; ji neleis mums užmiršti savo aršiausių priešų!“...

Nuo to laiko kryžiaus vietoj, gražiam žolynų darželyj, tarp medelių, stovėjo sulūžusi lazda. Pakeleiviai klausdavo, kas tai, ir išgirdzdavo apie skriaudą, tai vietai padarytą.

Nors tankiai policijos rankos ištraukdavo lazda, bet tuoj atsirazdavo kita-sulūžusi.

Ir taip išstovėjo sulūžusi lazda, kolaik valdžia nesusiprato, kad negalima draskyt žmonių šventenybių, kad reikia leist statyt kryžius. Tada tai žmonės vėl pastatė toj vietoj gražų mūro kryžių. Kur dingo sulūžusi lazda, nėks nežino.

Bet iki šiai dienai dar tebepasakoja žmonės savo vaikams sulūžusios lazdos istoriją.

A-s.

Lapeliai.

Vėjo nuskinta ir nešama lapelių lietūs plovė, saulė kaitino, o tankiai naktimis ir šalna šaldė. Lapelis viską kantriai kentė ir džiaugėsi svieta pamatęs, žmones pažinęs, visokių jų nelaimių patyręs.

Lapelis toli buvo nukeliavęs.

Bet laimė, vėjas atsisuko ir sugrąžino prie to medžio, nuo kurio buvo nuskintas. Pažinęs savo brolius tarė:

— Žinote, broliai, daug svieto mačiau, daug nelaimių prityriau, žmonių pažinau, bet niekur laimės neradau.

— Kas gi yra svieta, jei laimės nėra? — klausė lapeliai.

— Yra rūkas, kuris žmonėms akis aptemdo, yra tvaikai, kurie juos švaigina, yra ledų krūvos niekno nesutirpinamos, yra daug klaidžių kelių, yra daug galvų, o maža širdies.

— Juk kiekvienas žmogus turi galvą ir širdį! — sušuko lapeliai.

— Taip, turi, — tarė lapelis — bet yra tokių, kuriems rūkas akis aptemdė ir prie jų širdies nei šviesa, nei šiluma nepriena — tokia širdis į ledą pavirto. Yra galvos, tvaiko apsvaigintos, — tos klaidžioja sunkeliais. Tai nelaimingi žmonės.

— Bet kas gi gal tą rūką išblaskyti, ledus sutirpyti, kelius ištiesti? — pertraukė nekantrūs lapeliai.

— Tai gali tik nuveikti blaivūs, geros širdies žmonės.

— Bet, ar jų yra?

— Yra, tik labai maža krūvelė ir ta didžiai neišmanėlių varginama; — sudejavo lapelis ir toliaus tęsė — jie stengiasi blaskyti rūką, tirpinti ledus, taisyti kelius, bet jiems keliai erkėčiais iškloti.

— Broliai, broliai — suošė lapeliai — tai bent mes jiems žalumui širdis linksminim, nukritę po kojų tieskinės, ir grabūs vamikais praškime!

— Aš jau lekiu — pritarė vėjo pagautas lapelis. *Lėndrė.*

Tu nelaiminga! . . .

Šilta, graži ir šaisti vasaros diena. Žolė lankoje išlengvo liulinoja šilto pietų vėjelio pažįama. Tenai bitės lakioja, skraido sau po žolynius, laisvai medų berinkdamos. Tenai drugiai su savo gražiais, margais sparniukais plesnodami išlėto, tarytum

sutingę, renka, naudojasi saldumynais visokių augalėlių. Ramu jiems skrajoti po laisvės jūrą. Tenai visoki vabalėliai, smagūs, linksmi, kruta, lakioja, išduodami tokį jausmingą sutartinę, nuo kurios kiekvienai širdžiai ramiau ir linksmiau darosi. Stai vyturiukas suplesnojo tarpe žolelių ir pakilęs į viršų galvos, užtraukė savo neapsakomai gražią ir linksmą dainelę. Ir jis, plesnodamas savo mažais sparniukais, vis kila aukštyn ir aukštyn, nepertraukdamas savo neapsakomai gražios ir meilios dainelės. Stai jo jau ir nebematyti, jį paslėpė viršui jo balzganas mažas debesėlis, bet jo balsas linksmas ir škardus, kaip varpelis, puola žemyn ant nelaimingos, vargingos, ašaroms paplukusios žemelės . . . Laisvi jie, laimingi! . . .

O tu nelaimingas, vargingas ir nuliūdęs žmogeli! . . . Tu neturi jokios laisvės! Tavo gyvenimas tai nuolatinis, amžinas badavimas, kentėjimas, vargas ir spauda neišvengtina . . . Tave išnaudoja kaip koki įnagį tikrai darbui dirbti . . . Tavo darbo vaisių išplėšia tie, kurie vadina save tavo bičiuliais ir globėjais, ir tu užtai turi prieš juos žemai galvą lenkti, nusizeminti . . . Tau nér kada pasaldyti tavo kartaus gyvenimo, šio pasaulio smagumais ir linksmybėmis, nes tau tavo tie geradėjai to nedaleidžia . . . Tu turi vilkti tą sunkų jungą spaudą be paliovos, be atmainos, be palengvinimo . . .

Laiminga bitelė, kuri sau linksmi skrajoja po žalias lankas medų berinkdama, nes jos nieks nesunkina, nespaudžia, ji nežino kas tai yra spauda ir vargas . . . Ji renka medų ir tiki, kad tą medų nuo jos nieks neatims, nepavogs . . . Laimingas drugys, kad jam nieks neužkerta kelio, nieks jo nepersekioja . . . Laimingas ir tas vyturėlis, kuris neranda rubežiaus, né ant žemės, né iškilęs į padanges . . . Laimingas jis ir dėlto, kad iškilęs į padanges su savo gražia dainele linksmia vargdienius artojėlius ir kitus nuo darbo pajuodusius, nusiminusius žmones . . . Visi laimingi . . . Visa gamta linksmi, smagi, laiminga . . . Tik tu, žmogeli, esi nelaimingas nuskriaustas . . .

Šviesi, graži vasaros naktis, mėnesiena. Mėnulis jau beveik baigė pirmą dalį savo ilgos ir nuobodžios kelionės. Visur tyku. Žmonės po sunkiai, nežmoniškai darbo dienos ilsisi savo kietai išklotose lovose, tarytum amžinu miegu užmigo . . . Viskas miega; nieks nesigėri ta gražia vasaros mėnesiena. Išteisybės tai graži vasaros naktis. Tenai toli už bilijonų ir kvadrilijonų mylių,

lakioja daugybės dangiškų kūnų, žvaigždžių. Visi tie nesuskaitomi žiburiai, tos žvaigždės, yra kiti pasauliai, daug didesni, teip, kad mūs žemė prieš juos yra tiktai menkas šešėlis... Veltui rodos teleskopas nor iširti ir atrasti kraštą to neišmieruojamo dangaus platumo; niekur nematyti nė krašto nė galo jo. Visur už saulių pasauliai, už pasaulių saulės. Gal mažu tie etėro milžinai, Sirius, Vega, Prokion, Telca ir nesuskaitoma daugybė kitų tur savo palydovus planetas, ant kurių, gal koki nors gyventojai ramiai sau gyvena... Gal jie tenai dirba išvien ir naudojasi išvien vaisium savo darbo; gal tarp jų žydi brolystė, gal laimingesni už gyventojus vargingos mūs mažytės planečiukės...

Bet nėr ką svajoti apie tuos milžinus, ką skraido etėro plotuose: jie nepasaldys mūs kartaus gyvenimo ir nesuteiks mums laisvės, kurios mes teip trokštame ir reikalaujame. Reikia tiktai griebtis karščiaus už darbo, reikia dirbti, kovoti prieš tuos žabangus priespaudos, nes tik juos išnaikinus galima tikėtis ko nors gero. Reikia aukauti savo gyvenimą, save visą tai kovai, nes tai kiekvieno gero žmogaus yra priderystė... Todėl, kam brangi žmonių laisvė, lai griebiasi karštai už darbo, lai skina tą erškėčių kelią į ateities „žmonijos aukso amžių“*), nes tai vienatinis tikras žmogaus tikslas, ir kelias prie teisybės, laisvės ir laimės...
Ciprijonas Viskontas.

Aš nesigailėčia.

Aš nesigailėčia
Už tėvynę mirti,
Jei tik tuom galėčia
Ją aš išpirkti
Nog sunkių retėžių,
Vargų, prispaudimo,
Nog mūsų lupikų,
Didžiausio skriaudimo....
Bet velti svajoju!...
Nors daugumas žūsta,
O Lietuva mūsų
Ašaroje plūsta!...

Apgulė tėvynę
Nelaimių daugybė!
Neša sunkų jungą
Per gudų piktybę!...
Bet nereikia snausti,
Nė iš baimės tirti!
Reik už darbo imtis
Ir kiek galint dirbti:
Kelt iš miego brolius,
Platyt tarp jų šviesą,
Meilę, sutikimą,
Supratimą tiesų....

*) pranašystė Sen Simono.

Grėit praeis laikai šie,
Virs kita gadyne,
Ir liūdils tironų
Žymė paskutinė.
In pasklis Lietuvoj
Laisvė ir lygybė,
Geras sutikimas
Iri šventą dorybė,
Jonas Kas-nors.

Pasakykit.

Pasakykit, kas baisėsnis,
Kas ant svieto yr aštrėsnis,
Kaip žiema, ką be malonės
Smarkiai spaudžia baudžia žmones.

Josios salčiai turba vejai
Tai begėdiški plakėjai,
Ka tik jie gerai prigriebia,
Ta i krūva tuoj suriečia.

Sens ir jannas tyeria skrandą,
Kuomet salčiai atsiranda,
Kožnas tuomet iširėdės,
Dig baidyklė išsiskėtės.

Gyvuolėliai susitraukę,
Nenumano, kas juos laukia,
Bet jau tą gerai nujaucia,
Kad žiema su jais nesiaučia.

Kas giedoja ir čiulbėjo,
Kas žaliavo ir žydėjo,
Ant ilgai „sudiev“ pasakė,
Skandų laiką kaip užmatė.

Nuo dangaus pasikavojo
Gražus tris vainikai jojo:
Tie, ką puosė ji išryto,
Vakare ir net perlytu.

Liudna saulė tuoj paskęsta,
Kaip matai diena užgesta,
Tik tamsa kaip atvažiuoja,
Tai ilgai, ilgai svečiuoja.

Lietuviai dėlto žmigo,
Lietuva gi priešui liko,
Tas, pradėjęs griauti jū tautą,
Išveržė jos ramstį — spauda.

Bet per tą, jie ir pabudo,
Kad pajuto tanką gudų
Apsidairė ir suprato,
Kaip tamsybė juos prigavo.

Ak! saulute malonioji,
Tur tu tamsybė kovojanti
Siensk pagalbą i Lietuvą,
Kur tamsybė žmonės žūta.

Duok pavasario sviesybę,
O išvyk žiemos tamsybę,
Atkairink žmonelių dvasią,
Kad prieš gudą stotų drasiai.

Lietuvių džiovink tą dirvą,
Ant kurios pabūle mirbė,
Jų darbai kad pražydėtų
Ir skanius vaisius derėtų.

Priešui jų apsvieskė protą,
Kaitink širdį išbūto,
Lietuvos kad nekankintų
Ir darbuotis jai negintų.

Tu, Nemunėli!

Tu, Nemunėli, laimingoj senovėj
Tankiai nog priešū mūsų šalį užėjai.
Jeigu kam kraują mūsų bočiai nuleido,
Tuosyk tu plovei jos suteptą veidą.

Šiandien buk širdžia suspaustos tėvynės,
Jausk geležinį aštrumą gadyinės.
Vargas, ligjungas, prispaudė mūsų sprandą
Caras tur gyli ir tankiai mus kanda.

Šiandien nog verkamė, mūs akis aptino,
 Ašaroma žemė, aplinkui užtyno.
 Ka, ant jos sejam, retai tas išdygsta,
 Mat per slapumą dažniausiai išnyksta.

Mes gi priklaupę gražiai tavęs melsim,

Ašaras savo kėl tau neįteiksim.

Siusk jas į žmones, ką artimą myli:

Jie, mūs pagaile, ištrauks caro gyli.

Tututis.

Žinios.

Meldžiame rašyti žinias tik ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami
 laisvą, tik nors kiek aiškiau, su didesniais tarp eilu tarpais. *Red.*

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Žagarė (Šiaulių pav.). *Iškaišos.* Žagarėje yra kokia de-
 šimtis lietuvių ir latvių sankrovų, bet tiksliai vieną vokiečio Balk'o
 vyno sankrova turi lietuvišką iškaišą kartu su rusiškai vokiškai ir
 latviškai. Daugumas lietuvių sankrovų turi tiksliai rusišką
 iškaišą. Reikėtų lietuviams pavyzdys imti nuo latvių, kurie
 beveik visi turi latvišką iškaišą. Jei seniausiu galėjo būti
 pamatuota baimė lietuviškų parašų, tai dabar spaudą iškovojus
 būtų didelis apsileidimas, jei mūsų pirkliai nepasididindintų lietu-
 viškų iškaišų.

Valdininkų sukybės. Žagarės krasos viršininkas Ramonat
 (kilęs iš Prūsų lietuvių, bet suvokietėjęs) pasisamdė pernai va-
 sarą Šimkų iš Žiurų sodžiaus telegramais mesioti ir sulýgo už
 tai 12 rublių ant mėnesio. Mėnesį išbuvo ir per tą laiką su
 telegramomis nuo kojų nusilakstęs pasitraukė gavęs sulýgtą algą.
 Bet tame tarpe viršininkas Ramonatas susipyko su savo pagelbi-
 ninku (pavardės neatmenu). Šis, norėdamas viršininkui atkeršyti,
 prikalbėjo Šimkų, kad pasiskųstų Vilniaus apskrįčio krasų direk-
 toriui, ant Ramonato už pasiturėjimą prigulinių jam pinigų,
 nes pagal įstatymus už telegramų parnešimą jam namų imami
 10 kapeikų už verstą prigulį gauti tam, kas neša, o ne krasos
 viršininkui. Pagal apskaitymą už tą mėnesį Šimkui išpultų
 30 rublių. Pats pagelbininkas ir skundą surašė. Šimkus ir
 paklausė. Po kokio laiko pasišaukia jį Žagarės klebonas Tamō-

šauskis ir bara, kam jis neteisingai reikalaujas nuo Ramonato pinigų, jį gavęs visa, už kiek buvo sulygęs ir privedžiojo, jį nedora skriausti poną su tokia krūva vaikų. Iš kur klebonas apie Šimkaus skundą patyrė, negalima žinoti, tik Šimkus nepaklausė ir ilgai atsakymo nesulaukdamas vėl parašė į Vilnių prašymą.

Netrukus pasišaukia jį pas save Ramonatas ir išivedęs į gyvenamąjį galą ėmė išrodinėti jo skundos neteisingumą, bet nieko neveikdamas pasiūlė susitaikyti nors už pusę reikalaujamų pinigų. Šimkus matydamas, kad jis ne be pamato visą bylą užvedęs, nesutiko ir galų gale Ramonatas išnešė jam visus 18 rublių. Tas pats viršininko pagelbininkas kurstė ir Kvedarą, ištarnavusį prie krasos pusantrų metų už tokią-pat algą, kad ir šis apskųstų Ramonata už pasilaikymą prigulinčių jam pinigų — ir išskaitė, kad per tuos pusantrų metų Kvedarui išpuola gauti dar 274 rubliai. Kvailas būtų nesiskundęs. Jį tik turbūt Šimkus turėjo tiesą reikalauti, kad gavo.

Gaila tik, kad visokių valdininkų ir viršininkų nedorybės tik tuokart išeina eikšten, kuomet jie tarp savęs susipyksta, o geruoju gyvundami išvieno skriaudžia žmones. *Greičius.*

— Prieš šv. Lauryną iš nakties atsirado primėtyta lietuviškų atsišaukimų apie karę ant Gruzdžių vieškelio. Kiek pirmiau prie kumetynių Noriškinio Bružų ir Švetpolio dvaruose buvo prilipinėti latviški atsišaukimai jauniems kareiviams. Policija su žandaru iš kailio neriasi, o negali nieko susekti. Dabar įsakė įbauginantiems vagoriams, kad kitą kartą ką-nors negerą pajutę tuojau policijai duotų žinią.

Po šv. Lauryno kokią turgaus dieną aludėje keli vyrai balsiai skaitė atrastą lietuvišką atsišaukimą apie karę. Turbūt koks žandaro bičiulis davė jam žinią, kad šis bežiūrint prisistatė ir pripuoless prie vyrų krūvelės ėmė ant jų šukauti, reikalaudamas, kad parodytų ką skaitę. Šie iš pradžios kirtos priešais, bet pamatę daugiau policijos ateinant kiti suskubo prasišalinti, ir tik Stungių Kipas, karščiausias ėmėsis su žandaru, buvo sulaikytas, nuvestas į valščių, kur jam kišenės iškrėtė rado vieną atsišaukimą. Kipą nuvarė į Šiaulius, bet iš ten jau paleistas. *Greičius.*

— Žagariečiai pradėjo skirstytis į vienkiemius. Pernai išsiskirstė Budraičių sodžius. Ant vietos paliko rodos

3 ūkininkai ir primokėjo po aštuonis šimtus iki tūkstančiui rublių. Tuos pinigus pasidalino tie, kam reikėjo keltis iš sodybų. Kam kliuvo prastesnė žemė, tam pridėjo vieną-kitą desetiną daugiau, negu pirmiau turėjo; kas nuėjo ant geresnės žemės, tam atrėžė mažiau. Šią vasarą išsiskirstė į vienkiemius šie sodžiai: Šluostikiai (13 ūkininkų), Gimbučiai (12 ūkininkų) ir Trumpaičiai (11 ūkininkų), visi ant tokių-pat išlygų, kaip ir Budraičiai, tik, vieni Šluostikiai nusprendė visiems sulig vienu išsikelti iš sodybų ir todėl nėkokių primokėjimo neužsidėjo. Kaip girdėt ir kiti Žagarės valščiaus sodžiai tariasi skirstytis.

Kutra.

— *Viliojimas nuo žmonių pinigų.* 22, 23 ir 24 rugpiūčio Nariškinas su pagelba savo popo buvo įrengęs savo dvare manežę spektaklių, žinoma rusišką. Rodė kažkokią pasaką apie kokią miegantį karalaitį. Visas tris dienas rodė tą-patį. Pirmą dieną suvarė visus savo kumečius su vaikais žiūrėtų, antrą dieną vyresniusius perdėtinius ir suprašė Žagarės valdininkus, trečią dieną buvo įvairesnė publika. Per visas tris dienas surinko 150 rublių su viršum. Šitie pinigai yra paskirti užmuštųjų ant karės šeimynoms sušelpiti.

Greičius.

— *Lietuvos klebonas.* Šimet Velykų naktį keletas vyrų įlindę pro langą, apdaužė Senosios Žagarės kleboną Skopą ir jo gaspadinę. Vieni sako, kad jie tiktai „pamokyti“ kleboną su gaspadine norėję, kiti pasakoja, buk klebonui tūkstantį su dviem šimtais rublių išnešę, bet teisybę sunku sužinoti. Kunigas Skopas suskundė savo buvusį vargamistrą Sabaitį, buk jis buvęs užpuolikų vadovu. Jau prieš Kalėdas tas-pats kunigas buvo suskundes Sabaitį, buk jis klebono tvarčiuką padegęs. Kol paaiškėjo Sabaičio nekaltybė, jis gavo kelias sąnvaites Šiaulių kalėjime pasėdėti, kur bebūdamas sunkiai išiligojo. Užką klebonas ant Sabaičio supykęs, negali tikrai žinoti, bet davatkos šiteip pasakoja. Prie klebono gyvena koks jo giminietis, ištvirtėlis, paleistuvas ir vagilas. Kartą klebonas apie jo negražius darbus išgirdęs ėmė jį barti. Šis besiteisindamas suskundes vargamistrą Sabaitį, buk jis jį teip daryti mokinęs ir visus vedžiojęs. Dėlto klebonas ir pavaręs Sabaitį, neužmokėjęs jam, kaip visad daro, nė visos prigulinčios algos, dėl

kurios paskiau bylinėjos prie taikos teistojo. Taigi dar teberšydamos Sabaičiui klebonas jį ir užrodė policijai kaipo užpuolikų vadovą, bet ši negalėjo surasti nėkokių kalčios, kadangi jis tą naktį niekur iš namų nėjo. Sabaitis nuėjo paskiau pas kleboną pasiklausti, kuon jis taip nusidėjo, kad klebonas nenustoja jį persekioti. Klebonas atsakęs: „ar kaltas esi, ar ne, aš nežinau, bet ką čia ant žemės nukentėsi, danguje atrasi“.

Pora nedėlių po to Sabaičio liga, kurią jis gavo Šiaulių kalėjime bebūdamas, ėmė eiti blogyn. Nuėjo kunigo su sakramentais parvezdinti, bet klebonas pasakė neisiąs pas toki bedievi. Kito kunigo Senojų Žagarėj nėra. Tą pačią naktį Sabaitis ir pasimirė be kunigo. Reikia laidoti, o klebonas nepriima jo nė į bažnyčią, nė ant kapų. Davatkos nuėjo prie Naujosios Žagarės klebono, kad leistų ant savo kapų palaidoti. Šis pareikalavo, kad atneštų palindijimą nuo kunigo Skopo, ar Sabaitis atlikęs velkine. Gavusios nuo Skopo laišką davatkos vėl eina prie Naujosios Žagarės klebono, bet jis, kaip sako, laiško neišskaitęs liepė „žinotis“ ir ant savo kapų nepriėmė. Tą dieną davatkos begalo buvo subruzdusios ant Skopo, buvo jau berengiančios telegramą prie Vyskupo, bet kažinkas parodė nueiti prie pristavo, kurs tą dieną buvo Žagarėje. Pristavas patarė nešti velionį tiesiog ant kapų, o jei kas-nors jiems kelią užstotų, liepė duoti jam žinią. Bet kelio nieks neužstojo ir teip Sabaitis laimingai tapo davatkų palaidotas. Paskiau visa parąpija už toki nekrikščionišką savo klebono pasielgimą buvo labai įnirtus ant jo ir tarėsi siųsti vyrus prie vyskupo pasiskųsti. Bet nežinau, ar ką gaus, jei ir skųsis, nes Skopas esąs didelėje vyskupo malonėje užtai, kad kažkokioje filijoje, rodoš Karsakiškyje ar kur, kitur, kur pirmiau buvo, savo pinigais pastatydinč bažnyčią. Pikti žmonių liežiuviai sako, būk jis toje filijoje buvęs įsitaisęs slaptą bravariuką degtinei varyti ir iš to daug pinigų buvęs susidėjęs. Kažkoks pavyduklis pranešęs vyskupui apie jo bravarą ir vyskupas liepęs jam sukrautais iš degtinės pinigais bažnyčią pastatyti. Taigi ir degtinė esti didesnei Dievo garbei.

Barbola
Naujosios Žagarės bažnyčią šventadieniais pavirsta prekiaviete. Tuojau prie vartų ant šventoriaus sėdi už stalelio koks žmogelis pasiklojęs knygas, raštus ir atvirus laiš-

kelius su Mintaujos bažnyčios paveikslu. Tai renka pinigus statomai Mintaujoje bažnyčiai, o atvirusius laišelius pardavinėja po 5 kapeikas. Ant stalo guli kruvelė sidabrinių rublių ir dar didesnė smulkesnių pinigų. Matyt, pirklystė sekasi. Per sumą eina koks balta kamža apsilvilkęs ilgą lazda nešinas, prie kurios vieno galo raudona pončiaka prisiūta, — eina ir skambaliuku vis dzin-dzin-dzin kiekvienam panosin pakišęs, bene imes kas kokią skatiką į tą pončiaką. Perėjęs visą bažnyčią skersai ir išilgai eina paskui ir apie bažnyčią ant šventoriaus. Kam tie pinigai, nežinau, sako, esą bažnyčiai. Tas nespėjo pereiti, jau ateina vėl vienas kamžuotas vyrelis, nešdamas didoką skardinę dėžę baltai nudažytą su raudonu kryžium ant vieno šono. Prie dėžės skambalinko nėra, todėl prisieina visą dėžę be perstojo krutinti ir įmestus pinigus barškinti, kad kiekvienas užgirdęs pažvelgtų ir ką nors įmestų. Ir meta žmonės variokus ir sidabriniukus, tikėdamės savo skatiku palengvisią sužeistųjų ant karės kančias, o nežino, kad tie pinigai pakeliu kaip tas sniegas ištirpsta galan, nenuėję. Dar kitą šventadienį iš bažnyčios išeidamas pamatai prie durų bestovinti kažkokį saguotą burlioką su dėže ir šaukiantį „na šliepich, gaspada, na šliepich!“ Ir čia nedrovu praeiti pro tokią ponaitį, o dar su spindinčiomis sagomis, nieko neįmetus į dėžę. Ir tai regi ne vieną kokią dieną, bet kiekvieną šventadienį ir žmonėms nepakuri žiūrėti į tokią pirklystę. Be to klebonas dalinėja davatkomis atspauzdintus lietuviškai lakštelius, raginančius dėti pinigus Taškente statomai bažnyčiai. Vienu žodžiu kur tik pasisuksi, visur mėsliavos didesnei Dievo garbei.

Maxeika.

Rudiškiai (Joniškies pas.). *Niektikejimai.* Mūsų krašte šią vasarą kelets moteriškų susirgo proto sumišimu, ir vis esą cicilistai kalti: 1. Šilmiškių sodžiaus Elžbieta Grebliauskienė ėjus keliu ražančių kalbėdama ir susitikus nepažįstamą žmogų (kokią knygnešį). Tas sakęs jai: „matau, kad pini panai švenčiausiai vainikėli, še aš duosiu tamstai agnozėli“. Ši paėmus, padėkavojus ir nuėję katras savo keliu. Neužilgo susirgęs Grebliauskių vaikas ir numiręs. Pats Grebliauskis pradėjęs gerti ir kartą primušęs savo pačią. Ji iš to ir nuklydo nuo proto ir nepoilsio numirė, bet jos vyras tikrina, juog jį pati sumišusi nuo agnozėlio, kurį buvo gavus ne nuo ko kito, kaip nuo cicilisto. 2. Trum-

paitėlių sodžiaus Pranciška Liaudenskaitė nuėjus į mišką grybauti ir radus pakumpusią lazda pamestą. Ji tą lazda parsinešus ir po to neužilgo susirgus proto sumišimu. Tėvas jos sako dabar, ta lazda buvus cicilisto pamesta, užtai jo duktė teip ir susirgus. 3. Stakiulių sodžiuje teip-pat susirgus Bračiekė iš didelio rūpesčio dėlei praloštos bylos. Ant jos sako žmonės, kad ją velnias apėdęs. 4. Kančiūnų sodžiuje susirgo Žigierė nežinia iš kokios priežasties ir negirdėti, kas ten kaltas, cicilistas ar velnias. S.

Joniškis. *Kratos ir areštai.* Liepos mėnesį policija nutvėrė pusbernį iš Kančiūnų Žigą atsišaukimus belipinėjant. Užklaustas pasisakė gavęs nuo Veilento. Kartu su Veilentu iškliuvo ir Tamulis iš Kančiūnų. Veilentas prisipažino gavęs nuo ko iš Šiaulių, ir tą tuojau suėmė. Dabar visi dar tebesėdį. — Rugpiučio mėnesį Joniškio pristavas su uredniku krėtė Šimkūnų sodžiuje Julijoną Butautį, Kančiūnų sodžiuje Antaną Čiuberkį ir Tamašauką. Niekur nieko ypatingo nerado. Tuopaciu laiku Gruzdžių urednikas krėtė Kristiną Slančiauskyčią ir Benediktą Sukgailą. Pas Sklančiauskyčią atėmė Maciejausko žemlapį. Pas Sukgailą rado keletą „Tėvynės Sargų“, bet neėmė. S.

Kedainiai (Kauno pav.) *Mūsų dvarponiai.* Netol Kedainių, Apitalaukio parakvijoje, yra bažnytelė Lančiūnava, kurią įtaisė jau mirusis dvarponis Kognovickis ant savo žemės. Kunigo prie tos bažnytelės nelaiko kožnais metais 15 rugpiučio į tą bažnytelę atvažiuodavo kunigas iš Apitalaukio. Maldos ir pamokslai visuomet būdavo atliekami lietuviškoj kalboj. Šiais metais, sūnus mirusio Kognovickio, Stanislavas Kognovickis ir gi užprašė Apitalaukio kunigą (pravardė? *Red.*) ant tos dienos į Lančiūnavą, bet pastatė jau jam tokias sąlygas, kad pamokslas būtų sakomas ne lietuviškai, kaip visuomet, bet lenkiškai, nors visi apitalaukiečiai ir darbininkai Kognovickio puikiai supranta lietuviškai, o daugiau ne kaip pusė, galima sakyti, tik lietuviškai. Apitalaukio kunigas nesutiko važiuoti ant tokių sąlygų. Tegul pasieligimas Apitalaukio kunigo bus pareikslu visiems tiems kunigams, kurie dar klauso sulenkėjusių dvarponių.

Vaškai. (Panevėžio pav. Kauno gub.) *Karės atgarsiai.* Kalbų apie karę yra labai daug ir žmonės jomis interesuojas

ir mielai vienas kitam girdėtą apsakineja. Bet visos tos šnekos — pasakos, sudarkytos ir iškraipytos apie karę žinios. Apie koki nors vieną atsitikimą ant karės lauko, dešimtimis eina nevienodi apsakinėjimai, teisingumo kurių niekas nežino ir žinoti negali (nes nėra iškur žinoti). Žmonės tuos plepalus niekina ir juokiasi iš jų, bet neturėdami geresnių ir tų klauso. Norėdami surasti teisybę kiti net rusiškų laikraščius išsirašinėja, iš ko teipgi nedaug kas gero išeina: skaitytojai mažai rusiškai suprazdami, dažnai savaip karės aprašymus aiškina ir ne suprantamą su savo fantazija papildę, skleidžia tarp žmonių ir be to jau vyresnybės sudarkytas žinias.

Bet yra ir kitokių šaltinių kalbos. Štai jų paveizdai:
 1. Apie šv. Joną, per kokias 3 savaites, pasklido garsas, kad naktimis, vieškeliu nuo Pasvalio pusės ėję daugybė prancūzų į Rygą ir kad ten už miesto rusų kariūmenė su akriutais ant mariųjų atėjimo lauke, idant susivienijus lengviaus atsigintų nuo Anglijos, kuri buk jau su savo galybe atplaukusi. 2) Eina paskalos, kad Rygoje daug kariūmenės atsisakę į Mandžiuriją keliauti, už ką vyresnybė nieko buk nedariusi. 3) Labai šneka, kad žydai milijonus rublių sudėdami, siunčia Japonijai karės reikalam ir t. t. ir t. t.

Į rinkimą gi pinigų po mūsų bažnyčias žmonės skersuoja ir dažnai šep išmėtinėja: „Matyt, sako, karalius biednas, neseniai pradėjo kariauti ir pinigų nebėra, ir dabar, kaip ubagas eina pas mus biednuolius kalėdoti“

Priežasties prasidėjimo karės niekas gerai nežino, bet kad Rusijai nesiseka, tai visi žino ir nedejuoja. A. Š.

Rozalymo val. (Panevėžio pav.). *Šunadvokatis ir šnipas.* Moniūnų sodžiuje (2—3 varst. nuo Rozalymo) gyvena labai negeras žmogus Danauckas, kurs kursto žmones tarp savęs prie bylų (prie provų) ir už gerus pinigus duoda patarimus kaip vienai, taip ir antrai pusei. Pats Danauckas nė kiek nemokytas ir apie bylas nieko gero, žinoma, nesupranta, bet užtat moka gerai apgaudinėti žmones ir už apgaudinėjimą plėšti gerai iš žmonių pinigus. Seniaus tas-pat Danauckas tarnavo ir policijai; 5 metai atgal jis už 5 rub. išdavė pristovui vieną žmogų su lietuviškomis knygomis.

Todėl apsisergėkite, rožalymiečiai, nuo to žmogaus, o jei dar kas daugiau prasto žinotų apie tą žmogų, tai tepraneša apie tai „Ūk-kni“, kad kiti žinotų ir apsisaugotų.

Rožalymo uriadnikas.

Suvalkų gub.

Veiveriai, Senap. pav. Ant Veiverių kapinyno yra sena koplytėlė. Ta koplytėlė, kaip ir kapinės, suvis apleista: duris sugedusios per tai ji niekad neneužsidaro, langvai išteskėje, stogas ir grindys supuvę ir jokio pagrožinimo viduje jos nėra. Toje tai koplytėlėje kas žin kas ten prirašinėjo ant sienų visokių atsisaukimų, eilėmis ir prozų. Dagirdęs apie tai inspektorius, nuėjo ten su Kešleriu (mokytoju paveikslinės mokyklos, vokičių) ir išvuostinėję visas pakampes, užniko gramdyti apkerpėjusias koplytėlės sienas paminėdami rašiusius tokiais žodžiais ir reiškiniais, kurie tik gudiškoj kalboj tebuti gali. Mokytiniais seminarijos uždraudė lankytis ant kapinių o nepaklausiusius žadė aštriai bausti.

Daugėvalga.

Naumiesčio pav. Kankinimis. 24 Biržio 1904 m. pasibaigę policijos priežiūra, uždėta ant Konstantino Stikliaus iš kaimo Liepalotų, už lietuviškas knygeles ir laikraščius. Jis ipuolė i nelaimę tokiu būdu. Kartą, jam gryžtant, iš Sirvintos 25 d. vasario 1902 m. muitininkai Naumiesčio muitinyčioje užtėmyje, kad viena jo koja storesnė. Tuoj pripuolė visi, vieni palaikė, kiti išrėdė, atvyniojo koją ir rado popieromis apvyniotą. Ta koja buvo nesveika, su žaizdomis. Klausiant, iš kur atsirado tos popieros, Stiklius atsakė, kad jis dedas kompresą ant skaudamos kojos, ir vietoj ceratos vartojęs popierą; bet muitininkai neįtikėjo, ir K. Stiklių suareštavo, istūmė i kalėjimą, o popieras atidavė žandarams. Tie nubėgė i K. Stikliaus namus viską iškrėtė, bet nieko nerado. K. Stiklių „išspaviedojo“ ir už savaitės paleido. Apkaltam esant liga žymiai pasididino, todėl, K. Stiklius, niekam nieko nešakęs, išvažiavo i ligonbutį. Už mėnesio pradėjo žandarai ir žemsargiai jį ieškoti K. Stikliaus, klausinėjo, jį ieškojo, bet niekur nerado. Vidurvasaryje 1903 m. K. S. sugryžo namon. Užnodė žandarai, atvažiavo, pagriebė vaikina, ir nuvežė i Vilkauskį pas žandarų viršininką. Tas areštavo, ši-ta paklausinėjo ir apkėlė Naumiesčio tamsiamjame kalėjime, vienui vieną. Žaizdos

paliktos be priežiūros, šiltam laike, pradėjo vietrytis: pareikalavus daktaro pagalbos, pavieta daktaras atsisakė gydyt, patardamas perkelti ligonį į Kalvarijos kalėjimą! Valdžia taip ir padarė, nugabeno į Kalvarijos kalėjimą ir laikė tę iki tyrinėjimui per visą vasarą. Rudenop atvažiavo į Kalvarijos kalėjimą žandarų viršininkas, pusprokuroris ir kelets žandarų, smarkiai pagrasino už neteisybės sąkymą ir pradėjo viską klausinėti, išklausinėjo visas smulkmenas viską surašė ir paleido namon važiuoti.

Atejo žiema, syeikata ėjo blogyn, ir K. S. vėl buvo priverstas važiuoti į ligonbutį. Padavė prašymą, lietuviškai rašytą, Vilka-viškio žandarų viršininkui, kad leistų važiuoti į Vilniaus ligonbutį. Daleidimą gavo, paėmė pašpartą ir išvažiavo. Vilniuj nebuvo galima dėl tūlių priešasčių gydytis, ir gydytojams patarus, K. Stiklius išvažiavo pradžioje 1903 m. į Petrapilę. Po dviejų ar trijų mėnesių vėl pradėjo žandarai jieskoti K. Stikliaus: mat parėjęs nusprendimas ir turis būti apgarsintas. Sugrįžus K. Stik. iš ligonbučio 18 d. biržio 03 m., ir davus žinią žandarų viršininkui, per vaitą apgarsino, kad esanti paskirta „bausmė augščiausiu paliepimu — vieni metai policijos prie-žiūros, kuri prasideda nuo 24 vasario 1903 m., o baigiasi tą pačią dieną 1904 m.“. Bet vietinė policija sakė, būk bausmė skaitosi nuo dienos apgarsinimo, tai yra nuo 24 biržio. Žem-sargiai Sintautų reikalavo, kad K. Stiklius eitų kas mėnuo rodytis pas juos, ir į du mėnesiu kartą į pavieta kanceleriją. Praėjus paskirtam bausmės laikui, K. Stiklius praliovė rodytis žemsargiams, ir padavė lietuviškai rašytą skundą ant žemsargių už sauvalę (kokią? Red.) į Suvalkus prokurorui. Neužilgo prokuroras per vaitą apgarsino, kad paliekas K. Stikliaus prašymą be peržiūrėjimo vien tik dėlto, kad prašymas ne rusiškai rašytas. K. Stik. ant tų pėdų parašė skundą rusiškai ir gavo šitokią atsakymą: „Nutarimas vietinės policijos, gubernatoriaus užtvirtintas, lieka neatmainytas, juo kad prieš jį jokio užmetimo nematome, tiktai bausmės paskirtos kaltininkams sūdo, gubernatoriaus ar generalgubernatoriaus turi būti atliktos pagal įstaty-miškas formas, bet šitokiam atsitikime, gana būti policijos žinioj ir būti ant vietos gyvenimo, kitokių prideryščių nėra.“ K. Stiklius padavė skundą tada ant Sintautų žemsargių, kad ne pagal įstatymus eidami nubaudė vaikną, priverzdami net ir blogiausiam kele ar ore pas juos lankytis; bet ikišiol da nieko negirdėti.

Tai matom kaip, kur, ir kokių būdu daromos mums mūsų glėbių šunystės. *Žinovas.*

Naumiestis, Sav. gub. Nor statyt cerkvę. Šimet 12 rugsėjo tam tikruose namuose buvo susirinkę iš apygardos maskoliai-pravoslavai; atvažiuavęs popas atlaikė „obiedną“, ir pasakė labai karštą pravoslaviškoj dvasioj „pamokslą“, kuriame aiškino didelį reikalingumą Naumiestyje cerkvės. Jau mat nuo senei karšti pravoslavai trokštą tą šaltinį Dievo mylistų igyti, jau ir medžiai cerkvei nupirkti, tik neištenką kapitalo pastatymui. Popas, perstatęs dangiaus linksmybes ir peklos baisybes, graudeno ir baudė savuosius už atšalimą nuo Dievo ir neduosnumą ant Dievo garbės; liepė kreiptis prie valdžios, prašyti pagalbos, prie „Ivano Kronštadskio“, kuris galis pagelbėti, jei ne pinigais, tai „stebuklingu palaiminimu“. Po „sumai“ pravoslaviški apaštalai drauge su savo piemeniu nutarė cerkvę statyti, bet liko neišrišta kokioj vietoj statyti. Tuli nori statyti ant rinkos, bet miestas tam priešinasi. Krašte miesto maskoliai turi paveldėję katalikiškas-lietuviškas kapines, (tuli sako, kad pirkę nuo katalikų kunigo, kiti tvirtina, kad maskoliai užgrėbė) bet ant tų kapinių maskoliai nenori statyti, turbūt kad nepuola į akis žmonėms; per tai nežinia kaip taps galutinai nutarta. Žmonės pataria ant Kučkalnio statyti, kame dabar laidoja nugaišusias kumeles.

— *Lietuviškos krautuvės su maskoliškoms iškaboms.* Šimet Naumiestyje vėl išdygo viena lietuviška krautuvėlė, kurios valdytoju yra Ūsas. Dabar Naumiestyje yra iš viso 8 lietuviškos krautuvės (5 smulkių daiktų, o 3 gėrymų); bet tik prie vieno „Diego“ krautuvės yra lietuviškai rašyta iškaba, o prie kitų vis gudiškos. Ak gėda jums, krautuvininkai, kad tuli gudiškas iškabas pakabinę laikote; gėda nuo savųjų, gėda ir nuo svetimųjų, nes niekas nepagiria išgamą, ar parsiдавėlį. Jeigu vienas gali pakabinti lietuvišką iškabą, tai ir visi galėtų, juo kad dabar atmainyti įstatymai prieš lietuvišką raštenybę. Lietuviškas krautuves be lietuviškų išbabų ir saviems ir svetimiems sunku atskirti, vis rodos žydiškos, ir ne kartą pirkikas norėdamas įeiti į lietuvišką krautuvę, neatrazdams įgožina pas žydą; jau kad ne dėl lietuviystės, tai nors dėl gešefto lietuviai turėtų pridėti prie savo lietuviškų krautuvių lietuviškas iškabas.

Višakio Rūda. (Senap. pav.) *Caro tarno pamokslas.*
 Rūdos klebonas Štrimas (Štrimovič) 11 dieną liepos išniekino ir išpeikė atsišaukimus ir prikalbinėjo žmones anaip tol ne laikyt už teisybę, kas juose surašyta, priešingai darą sunkiai nusidėsią prieš Dievą. „Vaikeliai, — kalbėjo klebonas — nė vienas neskaitykit tų raudonų gromatų kurias mėto žydai, norėdami suerzint žmones prieš mūsų valdžią ir ištumt mus į prapultį!“ . . . „Mums, sakė toliau, da ir taip gerai, nes mes turim valią išsirinkt sau vaitą ir šaltyšių! O daugiau norėdami ir to nustosim, užsitrauksim sunkų jungą . . . Neklausykit, mieli parapijonai, tų falšyvvų raštų, kurie skelbia, kad žmonės neitų į karę! . . . O kas būt, vaikučiai, kad nė vienas mūsų neitų į karę! . . . Užsitrauktume ant savęs prapultį, nes tie pagonai-japoniečiai ateitų į mūsų kraštą ir išmuštų, išbadytų mus visus! Užtat nesibijokit stotie į karę! gintie savo tėvynę!“ Melagingai ir suvisai neteisiai apskelbė klebonas ir žydus ir japoniečius, kurie jam nieko blogo nepadarė, norėdamas įtikti ir pasigerinti valdžiai. Turbūt jisai ant sanatvės užmiršo prisakymą Dievo: nekalbėk neteisiai prieš artimą tavo! Nuskriaudė klebonas ir savo klausytojus, kuriems ne Dievo žodžius išguldinėjo, bet pasakojo visokius niekus ir nesuomones!

J. Kas-nors.

Garflava, Suv. gub. Kunigai-judošiai. Dasižinojęs, juog iš Peterburgo parvažiavo K. Šeškevyčius (pirmsėdis, rodosi, Peterburgo mažturčių lietuvių draugystės) paviešėti pas savo tėvus, kun. T. tuojaus pradėjo apie jį šnipinėti ir rinkti žinias, ar ne bedievis, ar ne cicilistas, gal Šliupo pasiuntinys ir t. t. Surankiojęs šiek-tiek zaunų nuo davatkėlių, dasižinojęs, juog Antanas Keturakis apturėjo nuo K. Š. atsišaukimą „Karė“ ir patyręs, juog K. Š. nupeikia varymą žmonių nuo plento į bažnyčią su botagu, kun. T. jau tuomi galutinai persitikrino apie bedievybę K. Š. ir per pamokslą pradėjo šaukti perkūnus ant jo galvos už dalinimą atsišaukimų prieš „karalių“ (nors K. Š. pravardės nepratarė, bet taip aiškiai ant jo nurodė, juog visa parapija suprato, apie ką eina kalba). „Parvažiavo“, sako „iš Peterburgo, užimęs „kazionną“ tarnystą ir pradėjo žmones vesti iš kelio, dalyti prieš valdžią ir karalių atsišaukimus (mat jau ne vieną, kiek kun. T. buvo žinoma, bet daugybę) „kad“, girdi „valdžia būtų žinojus savo neprietelių.

tai nei tarnystos jam nebūtų davus ir t. t. Neklausykite to bedievio ir t. t. Nors kun. T. matė, juog bažnyčioje stovi raudonsiulis ir klanso jo žodžių, vienog nesusiturėjo, išblovė, ką tik žinojo, da atlaidus siulydamas tiems, kurie tą „bedievi“ užmuštų. Kada kun. T., pasakęs savo pamokslą, nuėjo į „pakajus“, tai jau pridurimu ji vijosi žemsargis, kurio užgazdintas kunigas, noroms ar nenoroms, pasakė K. Š. pravarde ir viską, ką apie jį iš paskalų ar per davatkas girdėjo, o policija tuoj suskato daryti kratą ir K. Š. suimti. Kada-gi buvo šaukti liudininkai, tai atmindami prižadėtus už prapuldinimą K. Š. atlaidus, vienas ar kitas, ką tik išmanydami ant K. Š. krovė, o kun. T. džiaugėsi, kalbėdamas: „man jo negaila, tegul pasimokina!“

Kun. Grajanckas, dasižinojęs, juog atsiranda ypatos, sakančios, „kad Dievas duotų, idant jį (kun. T.) teip varinėtų ir kankytų, kaip kad dabar kankina jo suskustą K. Š., baisiai išdėjo teip kalbančius, darodydamas ne tik nekaltybę kun. T. bet net šventumą jo išdavimo, jo judošystės ir melo. „Mes“, sako, „esame tikri žmonių vadovai ir jų apginėjai, o kas be mūsų palaiminimo ką darytų, tegul buva prakeiktas!“

Pilviškiai. (Senapilės pav.) Čia jau nuo seniau yra lietuvių krautuvės, ir jų iškabos su lietuviškais parašais ir tikromis lietuviškomis pavardėmis. Bet viens krautuvninkas vardu Adomaitis perdirbo savo pavardę ant Adomavyčios. Taigi rodos esąs lietuvis, bet pasielgė kaipo lenkomanas.

Senas Pažįstamas.

Iš svetimų šalių

Karė. Viešpatiel padaryk stebuklą, išgelbėk Port-Arturą! Siteip šaukia „Moskovskija Viedomosti“ kartu su kitais rusų laikraščiais. Karės pradžioje rusai su didžiausiu paniekinimu kalbėjo apie japonus, žadėjo juos kepurėmis užsvaidyti, dabar gi pamatė, juog japonai ne tik rusų kepurių, bet ir jų šaudyklių nebijo ir kame tik susirėmę visur užveikia rusus. Apie Port-Arturą pradžioje kalbėjo, nėkokia galybė neįveiksianti jo paimti, o dabar jau nebeužsitiki savo spėkoms ir laikraščiai pataria valdžiai

kreiptis prie šventųjų užtarimo. Minėto laikraščio nuomone, jei caras arba švenčiausis sinodas įsakytų visai viešpatystei, visoms luomoms, ir senām ir mažām, neišskiriant nė žinduklių kūdikių, tris dienas pasniko ir per tas dienas vaikščioti po miestus ir sodžius su visa bažnyčios iškilmė, paėmus iš cerkvių, kas tik kur šventesnio yra, nejaugi dangus nesusimylėtų ir nepadarytų stebukla? Jug Rosijoje yra nemaža stebuklingų paveikslų, nemaža šventųjų. Nejaugi jie dieužistatų. Gi jauniausias šventasis Serapinas, už visus drąsesnis prieš Dievą, argi jis neužtartų, jei pasižadėjus pastatyti jam tokią cerkvę, kuri savo bokštais debesį sklaidytų? Vienu žodžiu rusai jau nusimanė nebegalėsių vieni patys japonus užreikti, jei Dievas su visais šventaisiais ir jų paveikslais neis po jais. Užtat sinodas jau sustatė tam tikrą maldą ir įsakė visos viešpatystės popams kalbėti ją šventadieniais, užtat caras pats ikoną nusitvėręs žegnoja karūmenės minias, išvārydamas jas škerdimui. Vienok iki šiolei nė maldos, nė žegnenės, nė ikonos nieko negelbi. Gal būt galų gale valdžia nustos betikėjus savo dievams ir savo ikonoms, tuokart lieps visoms kitoms tautoms melstis katrai prie savo dievų, prašyti katrai savo šventųjų ir jų paveikslų užtarimo. Tuokart ir mūsų bažnyčiose užgirsime kunigus besiuondant Dievą ant japonų. Bet mes, atsimindami, kiek neteisybų nuo rusų valdžios pritiriame, persekiojimų ir prispaudimų kenčiame, neieškime kunigams tų maldų bažnyčioje kalbėti, te sau kalba klebonijoje užsidarę, te prašo valdžiai Dievo padėjimo savo vardu, bet ne vardu mūsų visų, visos Lietuvos, nuo kurios ji ne maldų, bet prakeikimo užsipelnė.

Grildys.

— Iš Panevėžio pav. Kauno gub. mums rašo: Čia yra atėję keli laiška nuo lietuvių pakliuvusių rankosna japonų. Tarp kitko vienas rašo, kad valgimas ir užlaikymas Japonijoje esąs geras, kad kasdieną gauna po šnapsą. Už vis gi labiaus džiaugiasi nuo neišvengtinios mirties išsilivuosavę. Japonai rašo tas pats visur, ruskius muša, armotai jų ir šaudyklės yra daug geresnės: mes jų nepasiekiamo, o jie jau guldo musiškius. Pirmiaus išmuša oficerus, o paskui kareivius, kurie be vadovų likę, kaip avėlės sumišta ir paskui nyksta. Jeigu mūsų kareiviai taip, kaip Japonų po 4 kliausus pabaigę būtų, gal ir kitaip klotų, bet dabar, neblikus oficerių, jie per savo nemokėjimą apseiti, su niekuriais kareiviškais ginklais turi visai be reikalų numirti.

Padėjimas kareivio Mandžiurijoj esąs ne apsakomai blogas. Valgis dažniausiai sugedęs, bet ir to paties negauni, — priseina po kelias dienas nieko į burną nėjus keliauti, kiti neišturi ir apalpsta. Oras laba karštas ir šilimos esta po 50 laipsnių. Oficeriai gyvuliškai su kareiviais elgias ir nei už šunį nelaiko. Kelionėse kiti nuo karščio ir bado nedatūri ir numiršta. Vargų, kokius čia priseiną patirti, ne geidžiu nei savo didžiausiam priešui. Geriaus sau galą ant vietos pasidaryti, negu į tokią nelaimę įkliuti. Nuo vieno pasižiūrėjimo į balas žmonių kraujo, į sudraskytus kūnus, kur be galvos, kur be kojų, ar rankų išmėtytus, net plaukai nuo šiurpulio atsistoja. Už ką kareiviai tūkstančiais, kaip musės, krinta, patįs nežino. Liepia į ugnį lįsti ir lįsk, o ne, — kaip šunį sušaudys.

Ašen nuo savęs apie tą karę štai ką pridedu: Mielie broliai! Jeigu jums priseina į kareivių eiles stoti, šalinkitės nuo to, kaip išmanydami. Nes jeigu paims, žinokite, kad tiesiai ant nuskerdimo jumis paims. Jeigu kai kurie nuo mušimos gyvi ir sveiki pasilieka, juos vėl į eiles stato, kol neužmuša, arba amžinai nesužeidžia. Tokių skerdynių kokios dabar ant karės lauko eina, svietas dar nebuvo matęs. Už tai gi klausiu; dėlko-gi Rusija tiek daug tūkstančių nekaltų žmonių kraują lieja? Ar už tikėjimą, ar už tėvynę, ar už išjuokimą, ar užgavimą caro? — Ne, visai ne užtai, bet už tai, kad caras be jokios tiesos ir gėdos užgrėbė ir pasisavino Mandžiuriją, tą didelį Kynų karalystės žemės plotą, ir įsikūrė laivų prieangoje Port-Arture. Ta užgriebta žemė ne tik mums, bet nė patiems rusams nereikalinga. A. Šerkšnas.

Mūsų raštai.

Pragaro gelmės. Parašė Š. Autorius gerai išsižiūrėjęs į kunigų darbus ir supratus, kaip kunigai išgauna nuo žmonių pinigų ir visokių gėrybių „Dievui ant garbės“, paketino, matyt, pasinaudoti ta pačia kunigų taktina saviems prakilniams tikslams, suteikti savo Tėvynei Lietuvai, o ypač jos darbininkams varguoliams naudą. Jeigu aš gerai permaniau autoriaus norą, tai jis uždėjo tokių knygelei vardą ir pasirinko tokią formą, kad jo knygelė patiktų plačioms žmonių minioms, nes jis persitikrinęs, kad žmonėms labiausiai „patinka baisūs

aprašymai apie ateisiančią mirtį, apie velnius ir pragarą. Todėl jis ir packetinės aprašyti „pragaro gelmes“. Tik autoriaus pragaras nevisai toks, kaip kunigų. Jo pragare kenčia žmonės, kurie nusidėjo prieš Lietuvą. Jo pragaro rubežius daboja gaujos žandarų, pavirtusių į šunis, tarp jų randame nelabą Vonsiackį; visi tie šunes baisiai riejas tarp savęs, o velniai juos botagais plaka. Toliau randame biaurioj duobėj, pilnoj dvokiančių purvų daugybę karalių ir kunigų ir visus tuos, „kurie gyvendami ant sviesto darė kliutis prasiplatinimui apšvietimo ir mokslo“. Trečiojo pragaro vietoj kankinami tie, „kurie turėdami apšvietimą ar šiaip pajėgas aną platinti... besirupindami vien tik apie savo ypatingą gerovę, augino taukus ant sprando, gėrė ir kartomis lošė, užmiršę savo privalumą“. Ketvirtojo pragaro vietoj vargsta „visi dvarponiai, pabirkantai ir kiti didžturčiai“. Penktam skyriui atrandame kunigus, kurie pateko į pragarą „už plėšimą žmonių Dievo vardu, už veidmainiavimus ir apgaudinėjimus“. Šeštam skyriui — „išgamos ir pardavikai tėvynės“; čia autorius atranda savo universiteto draugą, kurs jaunas būdamas buvo paveizdu darbštumo, o paskui apsigyvenęs Totorijoje dėl gardesnio duonos kąsnio nieko gero tėvynei Lietuvai nebedarė. Ir čia pasirodo gražiausia vieta toj knygelėj. Nusidėjėlis negalėdamas išsiteisinti, nes neturi nurodymui jokių gerų savo darbų, tėvynės naudai padarytų, sakosi vaikus Lietuvos tėvynės mylėtojus auginęs; atveda velniai tuos vaikus: vienas sakosi neturįs tėvynės ir gyvenęs ten, kur jam geriau, antras dėkavoja tėvui už išmokinimą lietuviškos kalbos, nes jam Lietuvoj, gerai apmokamą žandaro vietą gavus, ta kalba labai reikalinga; duktė gi jaučiasi laiminga ištekdama už turtingo maskoliaus, pirklio iš Siberijos. Prie septinto pragaro skyriaus priskaityti „tie, kurie dėl moterų permainė savo nuomones, kurie už pabučiavimą savo idėjas į purvus sumynė“. Aštuntasis skyrius — „tai išgamos, kurie netik nieko gero neveikė, bet buvo dagi taip nelabi, juog draskė savo tėvynę, darbu ar žodžiu kenkdami savo tautai;“ tarp tų paminėti Šiaulių, Senapilės ir Veiverių prefektai. Devintamjame skyriui randame prirakintus visus budelius, „kurie gyvendami ant sviesto, kankino žmones;“ čia yra Muravjovas Korikas ir Kligenbergis, Kražių skerdikas. Galų gale randame davatkas. Man rodos, kad prie visų tų pragaro gyventojų drąsiai galima priskaityti daugelį vaitų (staršinų), valščiaus raštininkų, policijantų (uredninkų, žemsargių),

pradedamųjų mokyklų mokytojų ir dar kitų, kurie slėgia mūsų tėvynę.

Mintis tos knygelės graži, darytu ji labai dideli sąspūdį, jeigu visur būtų graži forma. Pragaro aprašymas svarbiausioji dalis, tik nuo 24 pusl. teprasideda, o prieš tai daug apie ką kita prikalbėta, bet nesumegzta, prigulinčiai; toje pirmojoje dalyje labiausiai kliūva kubigams, bet autorius užbraukia pen kailį ir kitiems, tik apie vienus darbininkus gerai pasako. Knygelė verta kiekvienam perskaityti, bet nevisiems geriems katalikams ji visa patiks — yra keletas vietų, kurios užgaus dievobaimingo žmogaus širdį.

Nuo Redakcijos.

Kankinių reikalams.

D. Laukutis iš Witwatersrand (Afrika)

15 mk.

Gustikė

50 mk.

Mare Br

2 mk.

Pirigal paveisti „Kankinių Kasa“

Atsakymai.

Ts. Straipsnė „Nereikia užmiršti gavome; jame nurodytas svarbumas sodiečių luomo, bet nenurodytas nė sodiečių skaitlius, nė tie įstatymai, kurie juos skriaudžia. Ar negalėtum Tamista suteikti trūkstačias žinias.

Atsakomasis Redaktorius J. Lapinas, Tilžėje.

Spaustuota pas J. Schoenke, Tilžėje.